

УДК 343.5

Микола Олександрович МЕЛЬНІКОВ,

студент 3 курсу юридичного факультету Чорноморського
національного університету імені Петра Могили,
м. Миколаїв

Науковий керівник: **Шведова Ганна Леонідівна,**
кандидат юридичних наук, доцент, завідувач кафедри цивільного
та кримінального права і процесу юридичного факультету
Чорноморського національного університету імені Петра Могили,
м. Миколаїв

КВАЛІФІКАЦІЯ ВТЯГНЕННЯ НЕПОВНОЛІТНІХ У ЗЛОЧИННУ ДІЯЛЬНІСТЬ: ОКРЕМІ АСПЕКТИ

Розглянуто окремі питання, пов'язані із кваліфікацією втягнення неповнолітніх у злочинну діяльність, законодавче закріплення втягнення неповнолітніх в злочинну діяльність. Вивчаються проблемні аспекти проведення кваліфікації діяння, звертається увага на особливості суб'єкта відповідальності, особу потерпілого.

Ключові слова. Злочин, втягнення неповнолітніх в злочинну діяльність, кваліфікація діяння.

Злочинність серед неповнолітніх є однією із найактуальніших проблем сьогодення. Особи, які не досягли віку 18-ти років в першу чергу перебувають на стадії формування особистості, а тому це є суттєвим фактором, що визначає важливість дослідження цього питання.

Як зазначає Н. О. Семчук, несформованість емоційної сфери зумовлює більшу чутливість до заходів протидії злочинності. Злочинність серед неповнолітніх є «резервом» дорослої злочинності, а організація і проведення ефективної політики, спрямованої на протидію злочинності неповнолітніх, забезпечує зниження злочинності дорослих осіб [1, с. 121]. Безумовно, з позицією науковця не можна не погодитись, так як в першу чергу, досліджуючи норми Кримінального Закону, можна визначити, що на законодавчому рівні в нашій країні передбачено механізми, для запобігання зростання злочинності серед неповнолітніх. Насамперед, це стаття 304 Кримінального Кодексу.

Дійсно, втягнення неповнолітніх у злочинну діяльність є досить поширеним правопорушенням для більшості країн пострадянського простору. Потрібно вживати заходів, для запобігання даного виду правопорушень, так як це є сумним прикладом для підростаючого покоління.

А. П. Стуканов акцентує увагу на тому, що з огляду на міжнародний досвід, доцільним виглядає доповнити норму «втягнення

неповнолітнього у вчинення злочину та у вчинення антигромадського діяння» [2, с. 112].

Як варіант можна б було додавати кваліфікуючу ознаку, вказувати на спеціальний суб'єкт злочину. Однак знову ж постає закономірне питання: у багатьох злочинах суб'єктом діяння є особа і з чотирнадцяти років, і з шістнадцяти. Як бути із цими складами? На жаль, це питання це є досить спірним, і багато суперечностей виникає, щодо такого нововведення.

Напротивагу цьому, можемо навести позицію В. В. Дзунди. Так, вчений вважає, що наявність спеціальних норм про кримінальну відповідальність за втягнення неповнолітніх в антисоціальну поведінку є недоцільним і їх слід виключити з Кримінального кодексу, залишивши лише ст. 304 КК. [3, с. 7].

Багато питань виникає, при кваліфікації діяння за ст. 304 Кримінального кодексу. Перша з них – складнощі у визначенні об'єкта втягнення неповнолітніх у злочинну діяльність. Як зазначає Л. В. Ландіна, це все обумовлюється з одного боку, неоднозначністю визначень самого поняття об'єкта злочину в теорії кримінального права, а з іншого боку – особливостями сфери, що відноситься до кримінально-правової охорони прав і законних інтересів неповнолітніх членів суспільства [4, с. 286].

Яким саме відносинам чи цінностям втягнення неповнолітніх у злочинну діяльність завдає чи може завдати шкоди, є спірним. Одні вчені вважають, що це-громадський порядок і громадська безпека; другі поряд з громадським порядком і громадською безпекою зазначають нормальний розвиток неповнолітніх; треті визнають таким лише нормальний моральний розвиток неповнолітніх [4, с. 286].

Не достатньо враховано також вік потерпілих осіб: чинна стаття не диференціює неповнолітніх, хоча Кримінальний кодекс України використовує таке розмежування на рівні кваліфікуючих ознак в цілій низці статей (наприклад, ст. 152, 153, 156, 307 КК України). Посилення кримінальної відповідальності за втягнення малолітніх буде виправданим, оскільки це є більш небезпечним злочином. Адже, без сумніву, вплив негативних чинників на дитину, що не досягла 14-річного віку, буде значно згубнішим, ніж той же вплив на доволі сформованого індивіда 16–18 років.

Ю. С. Прядко звертає увагу і на суб'єкт злочину. Особливість заключається у тому, що виконавцем злочину визнається особа, яка вчинила злочин шляхом використання інших осіб, що відповідно до закону не підлягають кримінальній відповідальності. В теорії кримінального права такого виду виконавство прийнято називати

«посередніми виконавцями», «опосередкованими виконавцями». Тобто це особи, які використали для вчинення злочину тих, хто по закону суб'єктом злочину бути не можуть, оскільки не досягли віку, з якого настає кримінальна відповідальність за даний злочин, чи є неосудними. Та обставина, що конкретні виконавці суспільно небезпечних діянь не є суб'єктами злочину і тому (через відсутність складу злочину) до кримінальної відповідальності не притягуються, не може бути підставою для звільнення від такої відповідальності осіб, що стоять за спиною і умисно направляють дії як тих, хто зовсім не може бути суб'єктом злочину, так і тих хто вчиняє діяння з необережності. Ці особи повинні розглядатися як виконавці злочину і притягуватися до відповідальності безпосередньо за статтями Особливої частини КК [5, с. 149].

Отже, втягнення неповнолітніх у злочинну діяльність є тяжким злочином, що тягне згубний вплив на підростаюче покоління.

Дану норму справедливо включено до Кримінального Кодексу України, однак все ж законодавець виклав норму таким чином, що викликає багато протиріч. Ці розбіжності слід врегульовувати задля об'єктивної оцінки діяння та винесення правосудного рішення.

Список бібліографічних посилань

1. Семчук Н. О. Характеристика втягнення неповнолітніх у злочинну діяльність: порівняльно-правове дослідження. *Юридичний вісник. Повітряне і космічне право*. 2010. № 4. С. 120–123.
2. Уголовный кодекс Кыргызской Республики: закон от 18 сентября 1997 г./ред. А. П. Стуканов, П. Ю. Константинов. СПб.: Юрид. центр Пресс, 2002. 350 с.
3. Дзундза В. В. Кримінальна відповідальність за втягнення неповнолітніх у злочинну чи іншу антигромадську діяльність: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Харків, 2005. 15 с.
4. Ландіна Л. В. Проблемні питання кримінально-правової характеристики злочину, передбаченого ст. 304 Кримінального кодексу України. *Вісник Академії адвокатури України*. 2009. Вип. 1. С. 285–286.
5. Прядко Ю. С. Характеристика, поняття та ознаки виконавця злочину. *Наука і життя: сучасні тенденції*. 2015. № 3 (74). С. 119–122.

Одержано 10.05.2017

